

Hayto, Ligia

Zebranie Zespołu Historii Nauk Rolniczych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 26/3-4, 734-735

1981

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

humanistycznym pierwszej połowy XVI w. Tu studiował na Uniwersytecie Krakowskim (1511—1513), wydawał dzieła pisarzy starożytnych i chrześcijańskich oraz drukował liczne poetyckie i prozatorskie plody swego pióra (poezja okolicznościowa i religijna, moralizatorskie dialogi wzorowane na ezramiańskich Colloquiach). Zasłynął jednak nie tyle jako wybitny poeta, ile jako nauczyciel sztuki wierszowania, którą wykładał nieoficjalnie w Bursie Niemieckiej w latach 1514—1515. Owocem tych wykładów jest właśnie jego podręcznik *O sztuce wierszowania*, który zdobył sobie, jak można przypuszczać z trzech wydań, znaczną popularność. Działalność Ecka na tym polu jest ukoronowaniem tradycji nauczania poetyki humanistycznej, zapoczątkowanej w Krakowie przez K. Celtesa (w latach 1488—1491). Kraków stał się od końca XV w. jednym z pierwszych w tej części Europy ośrodków nauczania sztuki poetyckiej w nowym duchu. Podręcznik Ecka jest reprezentatywnym świadectwem najnowszych teorii i metod panujących w nauczaniu sztuki wierszowania. Referent skłania się do wysokiej oceny wartości dydaktycznej dziełka na tle ówczesnych europejskich podręczników tego rodzaju.

W dyskusji doc. T. Bieńkowski wyraził opinię, że referent wyczerpał jedynie problematykę filologiczną podręcznika, niedostatecznie ujmując jego program dydaktyczny oraz ideologiczny. Zwrócił także uwagę, że w referacie brak analizy treści przykładów poetyckich zawartych w podręczniku. W odpowiedzi referent stwierdził, że nowoczesny program dydaktyczny oraz humanistyczną ideologię podręcznika starał się ukazać poprzez filologiczną analizę teorii metrycznej zawartej w podręczniku (na tle tradycji średniowiecznej i humanistycznej). Dr A. Słomczyńska poruszyła znaczenie badań nad metryką renesansową, zagadnienia egzemplifikacji i wartości dydaktycznej podręcznika oraz kwestię stosunku teorii do praktyki poetyckiej tego okresu. Dr G. Rosińska nawiązała do zagadnienia związku między nauczaniem gramatyki i etyki w Średniowieczu. Zainteresowała się także problematyką nieoficjalnych wykładów uniwersyteckich w XV i na początku XVI w. oraz zwróciła uwagę na trudności w datowaniu upadku średniowiecznej tradycji gramatycznej. Dr J. Burchardt podjął zagadnienie pojawiania się gramatyki spekulatywnej w średniowieczu, nawiązując do roli jaką odegrało w tym przełomie powstanie uniwersytetów oraz rozprzestrzenianie się nauki Arystotelesa (wpływ logiki arystotelesowskiej na spekulacje gramatyczne i związek między rozprzestrzenianiem się znajomości *Etyki nikomachejskiej*, a rozluźnieniem więzi między nauczaniem gramatyki i etyki). Mgr B. Chmielowska poruszyła sprawę ustalenia okresu popularności podręczników gramatycznych Donata i Aleksandra de Villa Dei. Prof. P. Czartoryski — nawiązując do wypowiedzi dr G. Rosińskiej i dr J. Burchardta — prosił o określenie czasu, w którym nauczanie etyki oderwało się od gramatyki połączonej z lekturą autorów starożytnych. W odpowiedzi referent stwierdził, iż był to powolny proces, który rozpoczął się około XII w. Prawdopodobnie jednak nigdy nie dokonał się całkowicie (np. krakowskie rękopisy z XIV i XV w. z dziełami poetów starożytnych zawierają komentarze o nastawieniu moralistycznym).

Sergiusz Chądzyński, Cyprian Mielczarski
(Warszawa)

ZEBRANIE ZESPOŁU HISTORII NAUK RÖLNICZYCH

3 XII 1980 r. odbyło się w Krakowie zebranie, w którego części organizacyjnej przewodniczący — doc. S. Brzozowski — poinformował zebranych o założeniach pracy Zespołu w pięcioletce 1981—1985, o wynikach prac historyków wsi okresu staropolskiego (prezentowanych na posiedzeniu Komisji Dziejów Wsi i Rolnictwa przy Wydziale I PAN), mających istotne znaczenie dla historyków nauk rolniczych i o będących w druku lub przygotowanych pracach członków Zespołu.

W części naukowej zebrania wygłoszono 2 referaty. Dr Jan Hanik przedstawił *Tematykę rolniczą w pracach Stanisława Bonifacego Jundzilla*. Referat szczegółowo przeanalizował

wał agrotechniczne, zootechniczne i weterynaryjne poglądy wybitnego przyrodnika wileńskiego. W ożywionej dyskusji, w której wzięli udział doc. A. Laszcza, dr Z. Kosiek, doc. S. Brzozowski, mgr J. Ozga, mgr M. Zawłocka, dr M. Wilguszowa, stwierdzono, że niezależnie od erudycji i zasług Jundziłła dla polskiej nomenklatury przyrodniczej oraz zaznajomienia Polaków z poglądami przyrodniczymi przełomu XVIII i XIX w., trudno uznać go za umysł szczególnie postępowy. Niektóre zaś jego informacje — rzekomo odnoszące się do Litwy — są błędne. Zaczerpnięte są bowiem z literatury zagranicznej, a dotyczą w istocie krajów śródziemnomorskich, a nawet tropikalnych.

Z kolei doc. S. Brzozowski wygłosił referat *Wpływ Wyższej Szkoły Weterynaryjnej w Berlinie na weterynarię w Polsce do 1918 roku*. Ośrodek berliński oddziałal przede wszystkim na Wielkopolskę, Pomorze, Prusy Wschodnie, a minimalnie na inne rejony Polski. Mimo wysokiego poziomu naukowego mniej oddziałal na naukę polską niż inne uczelnie niemieckie, czy też ośrodki wiedeński i petersburski. Natomiast byłemu zaborowemu pruskiemu dostarczył rzetelnej terenowej służby weterynaryjnej. W dyskusji poruszono problem opracowania syntezy polskich studiów weterynaryjnych zagranicą do 1918 r.

Ligia Hayto
(Kraków)

Z KRAJU

WYSTAWA O OCHRONIE ZABYTKÓW TECHNIKI W POLSCE

5 marca 1981 r. dyr. Jerzy Jasiuk otworzył w Muzeum Techniki NOT w Warszawie wystawę o charakterze dydaktycznym pn. *Ochrona zabytków techniki w Polsce*. Została ona opracowana na podstawie scenariusza Danuty Tynkowskiej. Oprawę plastyczną wykonał znany specjalista art. plastyk Rajmund Goćkowski, Kuratorem ekspozycji był Aleksander Sipowski.

Licznie zgromadzeni na otwarciu wieloletni współpracownicy i przyjaciele Muzeum mieli możliwość wysłuchania obszerniejszego komentarza wstępnego mgr Jasiuka. Omówił on znacznie ogólnokulturalne zabytków techniki, starania o sporządzenie ich nowoczesnej dokumentacji, zabiegi zmierzające do zabezpieczenia przed dewastacją i niszczeniem oraz społeczną ochronę nad obiektami o szczególnej wartości. Zwrócił także uwagę, że w 1934 — decyzją wojewody kieleckiego — uznano za zbytek techniki cały zakład przemysłowy w Sielpi Wielkiej. Mimo zniszczeń podczas ostatniej wojny zbytek ten stanowi do dziś jeden z najciekawszych obiektów chronionych na terenie naszego kraju.

Wystawa o ochronie zabytków techniki należy do najciekawszych, jakie zorganizowano w ostatnich latach w Muzeum Techniki. Zadecydował o tym właściwie przygotowany scenariusz i dóbr eksponatów. Lapidarne teksty, modele ciekawszych zakładów zabytkowych i urządzeń, świetne przezroczka kolorowe i fotografie, a wreszcie znakomicie dobrane tzw. zabytki ruchome (np. maszyny do pisania, przyrządy pomiarowe). Wszystko to razem zdecydowało o ogromnej komunikatywności ekspozycji, która powinna stać się wystawą objazdową.

Zgromadzony materiał został poprzedzony zestawem plakatów, informujących o zabytkach techniki. Zasadnicza wystawa została podzielona na następujące działy: 1 — tradycje (dane o Sielpi Wielkiej, Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, Wieliczce, wycinek z artykułu M. Mniszcha o muzeum polskim); 2 — podstawy prawne (m.in. fragment ustawy o muzeach i ochronie dóbr kultury); 3 — zabytki techniki — dobro kultury narodowej (obiekty stałe i ruchome, fotografie piecowisk w Nowej Słupi); 4 — problemy ochrony, wynikające ze szczególnych cech, zabytków techniki (np. tężnia w Ciechocinku, wielki piec w Starachowicach); 5 —